

משרד החקלאות ופיתוח הכפר
שירות ההדרכה והמקצוע

בס"ד

תמוז תשע"ה, יולי 2015

הנחיות לגידול טרכליום לתקופת הקיץ והסתיו בערבה

מבוא

הסוג טרכליום (*Trachelium*) שייך למשפחת הפעמוניתיים. בסוג זה מינים שונים של צמחים עשבוניים רב שנתיים. מוצאו מאגן הים התיכון אך לא גדל בר בישראל. המין המשמש כפרח קטיפה הוא *T. cearulatum*.

פיסילוגיה

הטרכליום הוא צמח יום ארוך הכרחי לפריחה. הטרכליום לא יפרח ביום קצר מ-13 שעות אך לא נכון להתחשב אך ורק באורך היום על מנת לקבוע את תקופת השימוש בתאורה, מאחר וקיימים גורמים סביבתיים נוספים חשובים המשפיעים על עיתוי וגובה הפריחה: עוצמת הקרינה והטמפרטורה.

טמפרטורה: תגובת הטרכליום לטמפרטורה היא משמעותית ביותר. בטמפרטורות הקיץ הגבוהות איכות ענפי הטרכליום נפגעת מאוד וקיימת גם סכנה רבה לתמותת צמחים בעקבות הטמפרטורות הגבוהות. לכן יש להקפיד בגיזומי הקיץ על כללי הגיזום המפורטים בהמשך. בתנאים קיצוניים של חום אף קורה שהצימוח מתעכב והפריחה נדחית (למרות קרינת הקיץ) לכך יש השלכה בבואנו להחליט על מועדי הגיזום והשתילה. לעומת זאת בחורף כאשר הטמפרטורה צונחת הצימוח נהיה איטי ומתעכב מאוד.

קרינה: תגובת הטרכליום לקרינה היא קיצונית – בקיץ כאשר עוצמת הקרינה חזקה מאוד הטרכליום יפרח מיד סמוך לשתילה. לכן יש חשיבות להצל את המבנה ברשת צל בעלת אחוזי צל גבוהים: 80 - 90 אחוז צל בתנאי הערבה. לעומת זאת בתנאי עוצמת קרינה נמוכה בשיא החורף הטרכליום לא יפרח ברוב אזורי הארץ ולכן יש להקפיד על ניקיון גגות אבסולוטי על מנת לאפשר חדירה של אור לצורך פריחה.

תגובות קיצון אלו מחייבות הכרת הגידול באופן שיאפשר קבלת החלטות נכונות לגבי משטר ההצללה והקרינה.

הכנת שטח וחיטוי קרקע

הכנת השטח דומה למקובל ברוב גידולי הפרחים. יש להקפיד על איורור טוב של הקרקע. לחות גבוהה באזור התחתון של הצמח עלולה לגרום למחלות קרקע בתקופה החמה ולקשיונה גדולה בחורף ולכן יש להקפיד על ניקוז טוב של הקרקע ובהתאם לכך לבחור את הפעולות המוקדמות של הכנת הקרקע.

אם קיימת אפשרות יש להעדיף ביצוע חיטוי סולרי במשך הקיץ ולשלב במהלך זמן החיטוי תכשיר חיטוי נוסף (קונדור, אדיגן ודומיו) בהתאם לפגעים האפשריים (נמטודות עפצים, עשבים קשי הדברה, מחלות קרקע שונות).

מהלך הגידול

עומד שתילה: צפיפות השתילה המקובלת היא 25 שתילים למ"ר אך לעיתים בוחרים מגדלים לשתול בצפיפות רבה יותר על מנת להרוויח מספר רב יותר של פרחים בגל ראשון. בעונת הגידול השניה אין לכך כל יתרון.

שתילה בתקופת הקיץ: יש לשתול כאשר המבנה מכוסה בשתי רשתות צל, 50% צל הרשת שתוסר ראשונה ו-70% הרשת שתוסר בהמשך מלבד הפוליאתילן.

יש להשאיר הצללה כבדה עד תחילת ספטמבר ואז יש להסיר רשת צל אחת. ניתן להתחיל בהארה כבר ממצצית ספטמבר. במקרה זה נקבל פרחים ראשונים נמוכים אך פרחים אלו הם לא על חשבון יבול הפרחים בהמשך. פעולה זאת תאפשר החשת הגירוי לפריחה וקבלת סה"כ יבול פרחים גבוה יותר במשך החורף. רשת צל שניה תוסר באמצע חודש אוקטובר. יש לשטוף גגות בשבוע ראשון של נובמבר. קטיפת הפרחים בערבה נמשך אמנם גם בחורף אך עיכוב בביצוע הפעולות הנ"ל מעכב כניסת הצמחים לאינדוקציה, הצמחים מגיעים לגובה רב והפריחה מתעכבת.

קיטום: לאחר כ-4 שבועות מהשתילה יתבצע קיטום לפרק 4-5 של הגבעול המרכזי כך שיתקבלו לפחות 4 פריצות איכותיות המתאימות לפריחה. בשתילות המוקדמות בערבה יתכן איחור בקיטום.

גיזום: הטרכליום נחשב צמח רב שנתי ולכן המקובל הוא להמשיך את הגידול מעבר לשנה ראשונה. לא מומלץ לגדל לשנה שלישית. ההחלטה לגבי המשך הגידול לעונה נוספת קשורה למצב החלקה בגידול החורפי. חלקה שנפגעה קשה מקשיונה גדולה בחורף או שאולחה בנמטודות עפצים מומלץ לעקור, לחטא ולשתול מחדש. יש לזכור שמרבית הגיזומים מבוצעים בקיץ החם וצמחים חלשים בדרך כלל ימותו. לעיתים מזומנות מתפתים מגדלים להמשיך את הגידול לעונה נוספת אך בסתיו מגלים בחלקה תמותה רבה ונאלצים לעקור שלא כמתוכנן מצב זה אינו רצוי.

כאשר בוחרים לבצע גיזום קיצי (יוני- יולי) מומלץ לגזום עם משור לגובה כ-30 ס"מ כגיזום טכני מקדים. את הגזם יש להסיר ולאפשר לאור לחדור לתוך מסת הנוף. במשך פרק זמן זה יש לשמור על משטר השקיה מדוד ולא להגיע לעודף מים. לאחר שמתחילים לראות התעוררות של פריצות בגובה 2-3 ס"מ גם בחלקו התחתון של הגבעול (שבועיים עד שלושה מכיסוח הנוף) יש להחליט על הגיזום. הגיזום יתבצע לגובה 8-10 ס"מ. את הגזם יש להשאיר על רשתות ההדליה בהפרש גובה מסוים מהגיזום. לאחר כשבועיים יש להסיר את הגזם ולנקות את החלקה. רק לאחר התאוששות הצמחים מהגיזום ניתן להשקות מנת מים טובה על מנת למנוע עודף המלחה בחלקה. יש לזכור שהשקיה עודפת בכל משך הזמן שלאחר הגיזום עלולה לגרום לתמותה רבה. בגיזום בחודש אוגוסט מומלץ לגזום מיד לגובה הסופי (10 ס"מ) ולהשאיר את הנוף הגזום על רשתות ההדליה. לאחר התעוררות עיניים יש להסיר את הגזם בשעות הערב. עקרונות ממשק ההצללה וההארה שתואר לגבי השתילה הקיצי נכון גם לגבי הגיזום הקיצי.

תאורה

יש לציין שהנורות הפלואורסנטיות המתאימות ביותר לגידול טרכליום הן הנורות בעלות אור צהוב **warm white** (827). בעונה האחרונה נבחנה אפשרות של הארה מחזורית לעומת רציפה בטרכליום במשך החורף אך מצאנו שהיה יתרון להארה הרציפה (ד"ר מיכל שמיר, מעין קיטרון וצוות מו"פ ערבה)

יש להאיר במרכז הלילה ולמשך 6 שעות במשך החורף. יחד עם זאת הטרכליום יקבל את הגירוי לפריחה גם אם ההארה תבוצע בסוף הלילה. ההארה תחל לרוב מגובה 25 ס"מ ותמשך כל זמן

הגידול והקטיף. מאחר והשפעת ההארה היא קריטית לגבי הגידול יש לשקול לעיתים סטייה מהנחיה זאת בהתאם למצב הגידול ולתנאי רקע שונים.
משך ההארה בסתיו ובאביב יצטמצם לעומת החורף בהתאם להתארכות היום.
לקראת ולאחר גיזום – יש להשקות לפני הגיזום מנה אחת גדולה של מים על מנת לשטוף את בית השורשים ממלחים שהצטברו במשך הזמן שבין הקטיף לגיזום. בתקופה זאת אין לדשן. ההשקיה והדישון יתחדשו לאחר הופעת פריצות חדשות.

השקיה ודישון

מנות המים והדשן בטרכליום משתנות מאוד בהתאם לשלבי הגידול השונים.
בזמן שתילה והתבססות – יש לנהוג משטר מים שופע שנועד להחיש צימוח ולהקל על קליטת הצמחים בשלבי הגידול הראשונים. רצוי להמטיר מיד לאחר השתילה פעמיים ביום למשך שבוע. לאחר שבוע ניתן לעבור להמטרה בודדת ביום עד תחילת יצירת עלווה חדשה. בכל מקרה יש להימנע מעודפי מים העלולים לגרום להתפתחות ריזוקטוניה לאחר השתילה.
הדישון יהיה בדשן מורכב לפי יחס של 7:1:7 עם תוספת של מיקרואלמנטים ולפי מנה של 100 ח"מ לפחות.

הגנת הצומח

כנימת עש טבק – כנימת עש הטבק היא המזיק החמור ביותר במשך הקיץ והסתיו. מיד לאחר שתילה יש להתחיל בטיפול על מנת למנוע התבססות של אוכלוסייה. ניתן להגמיע קונפידור או תחליפיו בשליש האמצעי של ההשקיה לפי מנה של 300 סמ"ק לדונם לאחר יצירת מערכת שורשים חדשה בחלקה עד אז רצוי לרסס בתכשירים המקובלים (מוספילן, קונפידור וחליפיו, טיגור, פגוסו, אפלורד, אויסקט ואחרים).
בשנים האחרונות הוכנסו לשימוש תכשירים חדשים ויעילים נגד כנימות עש טבק (מובנטו, אמפליגו- מדביר גם זחלי עשים, ביסקיה). יש לבחון שימוש בחומרים אלה באופן מוגבל לפני שימוש מסחרי מאחר וחלקם עלולים לגרום לנזק.
זחלי עשים – זחלי העשים עלולים לכרסם את קודקודי הצימוח לאחר השתילה. ישל טפל בתכשירים המקובלים (מוליט, סיסטאן, פרוקליים, בז, דנים – מכיל מץ' ופרוקליים).
ריזוקטוניה – מחלת חולי נופל לאחר השתילה (טיפול בריזולקס או מונסרן).
נמטודות – מומלץ לטפל במשך הקיץ נגד נמטודות בנמקור או בווידיט בחלקות המיועדות לגידול בשנה שניה.
לכולם שלוחה ברכת עונת גידול מוצלחת וטובה,

בברכה,
יאיר נשרי
מדריך לגידול פרחים

טלפון: 050-6241430

דוא"ל: yairn@shaham.moag.gov.il

כל האמור לעיל הינו כמדד צצה מקצועית בלבד ואל מקבל הצצה
לנהוג מנהג זהירות